

PRAWO CYWILNE CZEŚĆ OGÓLNA I PRAWO RZECZOWE

Kazusy

Teresa Mróz, Agata Zając

APLIKACJE PRAWNICZE

WYDANIE

4

PRAWO CYWILNE CZEŚĆ OGÓLNA I PRAWO RZECZOWE

Kazusy

Teresa Mróz, Agata Zając

APLIKACJE PRAWNICZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

4

Stan prawny na 7 listopada 2019 r.

Wydawca

Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący

Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Rybczyńska

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Łamanie

Fotoedytor

Kazusy opracowały:

Część ogólna – Agata Zajac

Część rzeczowa – Teresa Mróz

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-243-0

4. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIIS TREŚCI

Wykaz skrótów 13

Wstęp 15

Kazusy z prawa cywilnego CZĘŚĆ OGÓLNA

Kazus 1
Zakres zastosowania ustawy – Kodeks cywilny 19

Kazus 2
Nadużycie prawa podmiotowego 25

Kazus 3
Ciężar dowodu 30

Kazus 4
Domniemanie dobrej wiary i zasada *lex retro non agit* 39

Kazus 5
Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych 46

Kazus 6
Uznanie za zmarłego 52

Kazus 7
Osoby prawne, charakter Skarbu Państwa jako osoby prawnej,
reprezentacja 58

Kazus 8	
Ustawowe osoby prawne – wspólnota mieszkaniowa	67
Kazus 9	
Działanie fałszywego organu osoby prawnej	78
Kazus 10	
Ochrona dóbr osobistych osób fizycznych – katalog dóbr osobistych	87
Kazus 11	
Ochrona dóbr osobistych – wyłączenie bezprawności, roszczenia	96
Kazus 12	
Czynność prawna jako zdarzenie związane z oświadczeniem woli	109
Kazus 13	
Złożenie oświadczenia woli drugiej osobie	114
Kazus 14	
Zawarcie umowy	120
Kazus 15	
Wykładnia oświadczenia woli	125
Kazus 16	
Bezwzględna nieważność czynności prawnej	132
Kazus 17	
Nieważność czynności prawnej – darowizna na wypadek śmierci	137
Kazus 18	
Forma czynności prawnej	141

Kazus 19	
Wady oświadczenia woli – brak świadomości i swobody powzięcia decyzji i wyrażenia woli	149
Kazus 20	
Wady oświadczenia woli – pozorność	154
Kazus 21	
Wady oświadczenia woli – błąd i uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli	161
Kazus 22	
Podstęp	169
Kazus 23	
Pełnomocnictwo nieodwołalne i niegasnące na wypadek śmierci	173
Kazus 24	
Działanie rzekomego pełnomocnika	184
Kazus 25	
Odwołanie pełnomocnictwa – skutki działania pełnomocnika	192
Kazus 26	
Termin i warunek	199
Kazus 27	
Bezskuteczność czynności prawnej	212
Kazus 28	
Przedawnienie roszczeń terminowych	218
Kazus 29	
Przedawnienie roszczeń bezterminowych	230

Kazus 30	
Przedawnienie roszczeń z weksla	239
Kazus 31	
Przedawnienie roszczeń stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem	246

CZĘŚĆ RZECZOWA

Kazus 1	
Stosunki sąsiedzkie – immisje pośrednie	255
Kazus 2	
Stosunki sąsiedzkie – immisje bezpośrednie	265
Kazus 3	
Ustanowienie służebności drogi koniecznej	268
Kazus 4	
Służebność drogi koniecznej – wynagrodzenie	280
Kazus 5	
Przeniesienie własności nieruchomości przez nieuprawnionego	286
Kazus 6	
Przeniesienie własności rzeczy ruchomych, rozporządzenie rzeczą przez nieuprawnionego	293
Kazus 7	
Nabywanie w drodze zasiedzenia własności nieruchomości stanowiących własność skarbu państwa	296
Kazus 8	
Nabywanie w drodze zasiedzenia własności nieruchomości przez małżonków	305

Kazus 9	
Nabycie w drodze zasiedzenia własności nieruchomości przez spadkobierców dotychczasowego posiadacza	311
Kazus 10	
Nabycie przez zasiedzenie udziału we współwłasności nieruchomości	318
Kazus 11	
Nabycie przez zasiedzenie własności rzeczy ruchomej	323
Kazus 12	
Pożytki z rzeczy wspólnej	327
Kazus 13	
Zniesienie współwłasności	339
Kazus 14	
Ochrona własności – roszczenie windykacyjne	344
Kazus 15	
Ochrona własności – roszczenie negatoryjne i uzupełniające ...	352
Kazus 16	
Dobra wiara posiadacza samoistnego – zwrot nakładów	360
Kazus 17	
Zła wiara posiadacza – roszczenie o zwrot nakładów	365
Kazus 18	
Roszczenie właściciela o wykup nieruchomości zajętej pod budowę	372
Kazus 19	
Roszczenie posiadacza gruntu o wykup nieruchomości zajętej pod budowę	380

Kazus 20	
Ochrona posiadania	394
Kazus 21	
Użytkowanie wieczyste – powstanie prawa	400
Kazus 22	
Użytkowanie wieczyste – opłata roczna	406
Kazus 23	
Ograniczone prawa rzeczowe – służebność gruntowa	411
Kazus 24	
Ograniczone prawa rzeczowe – służebność osobista	416
Kazus 25	
Ograniczone prawa rzeczowe – służebność przesyłu	423
Kazus 26	
Ograniczone prawa rzeczowe – zastaw na rzeczach ruchomych	427
Kazus 27	
Zasiedzenie służebności gruntowej	432

Schematy

Schemat 1. Podmioty prawa cywilnego	439
Schemat 2. Nadużycie przysługującego prawa podmiotowego (art. 5)	439
Schemat 3. Uzyskanie pełnoletności	440
Schemat 4. Zdolność do czynności prawnych osób fizycznych .	440
Schemat 5. Dokonywanie czynności prawnych przez osoby o ograniczonej zdolności	441
Schemat 6. Dobra osobiste człowieka (art. 23)	442
Schemat 7. Ochrona dóbr osobistych (art. 24)	443
Schemat 8. Uznanie za zmarłego zaginionej osoby fizycznej	443

Schemat 9. Osoby prawne	444
Schemat 10. Nieruchomości (art. 46 i 461)	445
Schemat 11. Pożytki z rzeczy	445
Schemat 12. Formy oświadczeń woli	446
Schemat 13. Skutki czynności prawnej (art. 56)	448
Schemat 14. Nieważność czynności prawnej z mocy prawa (art. 58)	448
Schemat 15. Wady oświadczenia woli	449
Schemat 16. Brak świadomości lub swobody (art. 82)	449
Schemat 17. Pozorność (art. 83)	450
Schemat 18. Błąd (art. 84)	451
Schemat 19. Podstęp (art. 86)	452
Schemat 20. Groźba (art. 87)	453
Schemat 21. Warunek	454
Schemat 22. Rodzaje pełnomocnictw materialnych	454
Schemat 23. Przedawnienie roszczeń	455
Schemat 24. Terminy przedawnienia	456
Schemat 25. Zawieszenie biegu przedawnienia (art. 121)	456
Schemat 26. Przerwa w biegu przedawnienia (art. 123)	457
Schemat 27. Uprawnienia właściciela rzeczy	457
Schemat 28. Współwłasność	458
Schemat 29. Ochrona własności	458
Schemat 30. Przedmiot użytkowania wieczystego	459
Schemat 31. Ograniczone prawa rzeczowe	460
Schemat 32. Użytkowanie nieprawidłowe	460
Schemat 33. Użytkowanie	461
Schemat 34. Służebności gruntowe	462
Schemat 35. Zasady wykonywania służebności gruntowej	463
Schemat 36. Służebności osobiste	464
Schemat 37. Zastaw	464
Schemat 38. Posiadanie	465

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.)
- k.h.** – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 82, poz. 600)
- k.p.c.** – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.)
- k.r.o.** – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2019 r. poz. 2086 ze zm.)
- k.s.h.** – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 505 ze zm.)
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- pr. aut.** – ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1231 ze zm.)
- pr. pras.** – ustawa z 26.01.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 1914)
- pr. weksl.** – ustawa z 28.04.1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 160)
- p.w.k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 94 ze zm.)
- u.g.n.** – ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2018 r. poz. 2204 ze zm.)
- u.k.w.h.** – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2019 r. poz. 2204)

- u.s.k.** – ustawa z 27.07.2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. Nr 141, poz. 1176 ze zm.)
- u.w.l.** – ustawa z 24.06.1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2019 r. poz. 737 ze zm.)

Czasopisma i publikatory

- Biul. SN** – Biuletyn Sądu Najwyższego
- LEX** – System Informacji Prawnej LEX
- OSA** – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
- OSNC** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- OSNCP** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
- OSNP** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
- OSNPG** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
- OSP** – Orzecznictwo Sądów Polskich
- OSPiKA** – Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
- PiP** – Państwo i Prawo
- Prok. i Pr.** – Prokuratura i Prawo

Inne

- SA** – Sąd Apelacyjny
- SN** – Sąd Najwyższy
- WSA** – Wojewódzki Sąd Administracyjny

WSTĘP

Kazusy z zakresu prawa cywilnego materialnego opublikowane w tej książce będą pomocne podczas przygotowywania się do egzaminów przede wszystkim jako przypomnienie i uporządkowanie nabytej wiedzy. Zostały one opracowane głównie na podstawie orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych.

W publikacji uwzględniono najnowsze linie orzecznicze. Nie omawia ona jednak wszystkich przepisów Kodeksu cywilnego – obejmuje tylko najistotniejsze i najczęściej spotykane w praktyce orzeczniczej problemy, które pojawiają się w wykładni przepisów prawa materialnego na tle konkretnych stanów faktycznych.

Każdy kazus składa się z opisu stanu faktycznego, rozwiązania oraz komentarza, w którym znajduje się omówienie mających zastosowanie w tym stanie faktycznym przepisów oraz orzecznictwa pomocnego przy ich wykładni. Dodatkowo książka zawiera schematy, które przedstawiają w formie graficznej powiązania między poszczególnymi unormowaniami, oraz testy prawnicze przygotowujące do egzaminów wstępnych i końcowych na aplikacje.

Prawo cywilne. Część ogólna i prawo rzeczowe. Kazusy to publikacja przeznaczona przede wszystkim dla aplikantów – zarówno radcowskich, adwokackich, notarialnych, jak i z aplikacji ogólnej. Może też być przydatna studentom prawa, a także osobom niekoniecznie z prawem związanym, ale zainteresowanym jego praktycznymi aspektami.

Przy opracowywaniu tej książki wykorzystaliśmy swoje doświadczenie zawodowe oraz dydaktyczne związane z zajęciami prowadzonymi z aplikantami.

Teresa Mróz, Agata Zajac

Kazusy z prawa cywilnego

CZĘŚĆ OGÓLNA

Kazus 1

ZAKRES ZASTOSOWANIA USTAWY – KODEKS CYWILNY

Stan faktyczny

Pozwem z 5.03.2000 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o zasądzenie od pozwanych Jacka P. i Mateusza N. kwoty 135 000 zł, wskazując, że pozwani są członkami zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością B., założonej w 1993 r., która od początku swojej działalności przynosiła straty. 30.09.1994 r. zarząd złożył wniosek o otwarcie postępowania układowego, powołując się na zaprzestanie płacenia długów i trudną sytuację finansową spółki. Postępowanie to zostało umorzone 31.03.1995 r., a 30.05.1996 r. pozwani złożyli wniosek o ogłoszenie upadłości. W tym czasie spółka nie dysponowała już żadnym majątkiem pozwalającym na pokrycie kosztów postępowania i wniosek został prawomocnie oddalony postanowieniem z 20.03.1997 r. Dochodzona pozwem kwota obejmuje należności z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne za lata 1995–1997, obciążających spółkę B., co do których strona powodowa wystawiła administracyjne tytuły wykonawcze i wszczęła egzekucję. Egzekucja ta okazała się bezskuteczna i postanowieniem z 27.10.1998 r. Urząd Skarbowy w T. umorzył postępowanie egzekucyjne.

Pozwani podnieśli, że pozew powinien zostać odrzucony, gdyż sprawa nie należy do kategorii spraw cywilnych.

Pytanie

Czy zarzut pozwanych jest zasadny? Jakie czynności powinien podjąć sąd?

Rozwiązanie

Zarzut pozwanych nie zasługuje na uwzględnienie, sąd zaś powinien wydać postanowienie o odmowie odrzucenia pozwu na podstawie art. 222 k.p.c.

Komentarz

Kodeks cywilny, zgodnie z art. 1 k.c., reguluje stosunki cywilnoprawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi. Kodeks cywilny nie zawiera definicji pojęć „sprawa cywilna” czy „stosunek cywilnoprawny” i nie ulega wątpliwości, że nie można utożsamiać tych pojęć z kategorią spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu cywilnym, ponieważ z uwagi na treść art. 2 § 1 k.p.c. jako sprawy cywilne rozpoznawane przez sądy powszechne są traktowane zarówno sprawy ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak i sprawy, które wprawdzie nie wynikają z powyższych stosunków, niemniej stosuje się do nich – z mocy ustaw szczególnych – przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. W świetle przepisów proceduralnych sprawami cywilnymi są więc także sprawy, które ze swej istoty nie mają charakteru cywilnoprawnego, bo ich źródłem jest prawo publiczne, niemniej ustawodawca wyraźnie skierował je do właściwości sądów powszechnych i nakazał stosowanie do ich rozpoznawania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

Nie można także zawęzić pojęcia sprawy cywilnej do spraw uregulowanych przepisami Kodeksu cywilnego, gdyż stosunki cywilnoprawne są regulowane również w wielu innych ustawach, m.in. Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, Kodeksie pracy, Kodeksie spółek handlowych.

W piśmiennictwie wskazuje się, że właściwym kryterium pozwalającym określić, czy dana sprawa jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.c., jest zasada równości stron – stosunek cywilnoprawny charakteryzuje się równorzędnością i równoprawnością stron konkretnego stosunku prawnego (tak w komentarzu do art. 1 k.c. S. Dmowski [w:] S. Dmowski, S. Rudnicki, *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna*, Warszawa 2011).

W uzasadnieniu postanowienia z 4.04.2003 r., III CZP 11/03 (Prok. i Pr. 2003/9, poz. 34, wkładka), Sąd Najwyższy wskazał, że: „W sensie materialnoprawnym sprawami cywilnymi są sprawy, w których ochrona prawna jest przewidziana ze względu na stan prawny oraz prawa i obowiązki podmiotów stosunków prawnych o charakterze równorzędnym. Jeżeli źródłem roszczenia jest stosunek administracyjnoprawny, to sprawa nie ma charakteru cywilnego według kryterium materialnoprawnego, choć może podlegać rozpoznaniu na podstawie k.p.c. Przesądzającym elementem wskazującym na stosunek administracyjnoprawny jest występowanie organu państwowego lub społecznego wobec innego uczestnika z pozycji wykonywania władzy zwierzchniej w ramach zarządzającej działalności Państwa”.

Charakter cywilnoprawny może więc mieć także sprawa wyłączona z sądowego postępowania cywilnego z mocy przepisów szczególnych. Przykładowo, sprawy związane z ustalaniem wysokości opłat za użytkowanie wieczyste – będące niewątpliwie sprawami z zakresu prawa cywilnego – rozpoznawane są przez samorządowe kolegia odwoławcze i dopiero na skutek odwołania od decyzji kolegium są kierowane do postępowania przed sądem (podobnie sprawy o rozgraniczenie toczone się w pierwszym stadium przed organem administracyjnym).

O tym, czy mamy do czynienia ze stosunkiem cywilnoprawnym, nie decyduje więc samo występowanie, lub nie, organu państwowego bądź społecznego, ale to, czy taki podmiot występuje jako równorzędny z drugą stroną, czy ma pozycję nadrzędną z uwagi na wykonywanie władzy publicznej. Dlatego też – mimo spornej przez pewien czas w orzecznictwie kwestii, czy możliwe jest dochodzenie na drodze sądowej roszczeń ze skargi pauliańskiej w celu ochrony wierzytelno-

Teresa Mróz – sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie orzekająca w sprawach cywilnych.

Agata Zając – sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie orzekająca w sprawach cywilnych; prowadzi zajęcia z prawa cywilnego w ramach aplikacji radcowskiej i adwokackiej oraz wykłady dla sędziów, radców prawnych i notariuszy.

W publikacji przedstawiono około 60 przykładowych stanów faktycznych z zakresu prawa cywilnego – części ogólnej i prawa rzeczowego. Kazusy obejmują m.in. problematykę:

- czynności związanych z zawieraniem umowy,
- zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych osób fizycznych i osób prawnych,
- ochrony dóbr osobistych,
- przedawnienia roszczeń,
- przeniesienia własności rzeczy ruchomych i nieruchomości,
- nabycia i utraty praw rzeczowych, ze szczególnym uwzględnieniem prawa użytkowania wieczystego, służebności i zastawu.

W książce zawarto nie tylko rozwiązania przedstawionych kazusów, lecz także krótkie komentarze omawiające problemy wykładni w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz piśmiennictwa. Przedstawiono również najnowsze linie orzecznicze odnoszące się do regulacji Kodeksu cywilnego, obejmujące najistotniejsze i najczęściej spotykane w praktyce problemy.

W opracowaniu znalazło się także blisko 40 schematów, które przedstawiają powiązania pomiędzy poszczególnymi unormowaniami.

Publikacja została przygotowana specjalnie na potrzeby aplikantów radcowskich, adwokackich, notarialnych, sędziowskich i prokuratorskich, a także dla studentów i osób zainteresowanych praktycznym zastosowaniem przepisów prawa materialnego.

9788381872430 W04P01

ISBN 978-83-8187-243-0

9 788381 872430

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 89 ZŁ (W TYM 5% VAT)